

ดอกไม้ในวรรณคดีไทย ๑๓

โดย ชักกลอน ๕๖ 27

๖๕ พลังกาสา

“ชูง่างกร่างไกรใบหนา พลังกาสา กาหลงแลงโดซิง
โก่งกางตันลางตะลึงปลิง ล้วนเหล้าลางลึง มะปริงกระหิงทองหลาง”

วรรณคดี : พรรณพฤษา

พระประพันธ์ : พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

พื้งกาฐ *Ardisia polyccephala*

ไม้ดอก มีหนวด *Primulaceae*

ชื่อทำเองถิ่น ต้นจำ จึงจำก็มี

บางถิ่นที่ ขีพภจจำ ผักจจำแดง

ตราบาราม ตาเบ็ด ทูกังสา พิลังกาสา ป้อนา มลายูแจ้ง

สังคม ทรัพย์สิน ฆราวาส มาตรา ๒๔๕

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ขอรับไว้จริง ดินเหนียว และดินทราย ดอกมากมาย ดอกเป็นช่อ ๑๐๑๑๑๑

ดอกรหัสีองนวล ขอนขมิ้น ขมิ้นพุดอน ทรงอรชร คล้ายดาอ เจ้าเรีงรำ
พลอดอกใหม่ ให้สีแดง แฉ่งนัยน์ตา ยามแก่กล้า กลายเป็นคนกล้า ดำปนม่วง

ราก,ลำต้น,ผล,ดอก,ใบ ใช้ทำยา ขับพยาธิ บิด,ตับ,ไต ใช้ทำเครื่องราง

ตำนานอุรุสุมิตีระ เกะกะทั้งปวง กุณัจจรวง โรคเรื้อนหาย หัดใจดี

กรมโรค หนองใน ไข้ทองอุฒิธาร ชาติพิการ ปอดตบไต ไร่ไร่

แก้ลมพิษ พิษอีสุกอีใส เลือดไหลดี E.coli คลายฤทธิ์เลย

สถิตยัพันธ์ ธรรมสถิตยัพ

พืชงาสา มาแล้วนี้ มีชื่อแปลก
 ดูผิดแปลก แตกต่าง ลำงว้างเหลือ
 ไม่เคยรู้ ดูไม่เห็น ประเด็นคลุมเครือ
 หนักใจเจี๋ย เมื่อได้อ่าน ชันมิ่งง

เอาใจดี ดูที่ท่า ครานี้หน่อ
 ไม่ดั่งกรอ ขอดันไซริ พอได้ส่ง
 ร่มลัมพันธ์ ประสานจิต จิตมันคง
 เจตน์จำนง คงมันแล้ว เราขากดจน

ยกประเด็น เด่นดัง ทางเรื่อ่งไวน์
เพื่อนฉันได้ ให้ข่าวสาร อ่านมาگون
เคยขึ้นขอบ ตอบได้ ใจออนซอน
ถ้าจะย่อน กอนหน้านี้ มีไวนิจิต

เคยศึกษา คราทำงาน หมั่นนึกไว้ เรื่อ่งทำไวน์ ขายเกษตร มีเดชฤทธิ์
เพียรค้นคว้า พาอุ่นวาย ได้หลายชนิด ได้แคคิด สนิทหนึ่งนั้น ช้นแทบตาย
คนคอไวน์ ใจขอบ นั้นตอบใจทย คักหลายโพด ขาโหดนี้ ดีใจหลาย
ขอบขมขิต พินิจขึ้น ะวันใจ นังดีมีไวน์ ใจมาดมั่น แดนปรีดี

ดูที่ท่า หน้าอร้อย ไม่เอยหนา พิลังกาธา ถ้าทำไวน์ ให้ดูซี
เพื่อนคนเก่ง เจ่งเหสีอนั้น มั่นใจนี้ Ancharlie ไม่มีเสื่อง ลองทำดู

คนขอบไวน์ ใจขึ้นขม สุขสมยัง คนเก่งจริง นังเหสีอล่ำ ทำไวน์ทรู
ไวน์แต่ละอัน ได้กสิ่นนั้น ทั้นกูรู มากควมรู้ ทานครูใหญ่ ผู้ใจดี

พิลังกาธา จะปลูกไว้ ใจประจักษ์ ผลมากนั้ก ดีจักหม่ สมสุขศรี
ส่วงพลาข ก่าไรเหสีอ เอื่อทอี่ สุดเปรมปรีดี มีเงินใช้ ใจขึ้นบาน

โกวิท ธีรวิโรจน์

ต้นพิลัง กาสี ไม้หน้าปลุก เมื่อบีตตุก ตกมาก อายากเต็ดกิน
ไม้ทรงพุ่มสูง ไม้มาก จากพื้นดิน น้ำอืด เหวะหา มาปลุกนั้

ไม้พิลัง กาสี มีค่าหลาย ปลุกง่ายตาย ไม้ยาก เป็นไม้หลัก
หมั่นใส่ใจ ดูแล เขาจักพัก ไม้ผานนั้ ปล่อยได้ ต้นใหญ่โต

คุณประโยชน์ มากมาย ต้นไม้นี้ นอกจากมี ปลุกได้ ได้จักไข
ยังเป็นยา สมุนไพร ไม่เยโย ช้วยไขโย เพยแพร่ แก้วโรค

ส่วนการนำ ผลแก่ แปรเป็นโชนี ต้องหมักไว้ ตามวิธี ดันักหนา
ใส่หัวเชื้อ เติมไป ได้โชนีมา เลิศกรกว่า ดีมเหล้า ไม่เมาเลย

ณรงค์ ศรีพุ่ม

พิลังกาสาในป่าราบนั้นตกต้น
แดงงามขึ้นพื้นยอดอ่อนสลอนเด่น
ใบเขียวร่มเงาแกกกิ่งก้านละลานเห็น
ไม้พุ่มเพียบเงาขึ้นต้นอยู่เรียงราย

คราพลัดออกนอกเป็นช่ออยู่ปลายกิ่ง
ห้อยอ้อยอิงหมพญาอวบวาจาย
พลันแย้มออกทำกลีบงามพริ้งพราย
แลคล้อยคล้ายสายประดับพนาสี

กระดุกพลันแดงนั้นสุดสวย คราสุกด้วยเปล่งม่วงดำจ๋ารดี
หมักทำ ไฉนได้ล้ำในเจดีย์ ทั้งยังมีสรรพคุณสมุนไพร

พลณำนั้นดูกกอนยอนแก้ธาตุ ยังสามารถบำรุงโลหิตผิตได้
ช่วยแก้ลมปอดพิการนั้นไข้ใบ เป็นหนองในทั้งพยาธิเดือดขาดพลัน

เป็นพืชพรรณอันอุดมในเอเชีย ตะวันออกลามเลียเฉียงใต้นั้น
ประเทืองแดนแคว้นแคว้นงดงามครัน อัศจรรย์พันธุ์ไม่มากมายจริง

กุศล คำเพราะ

พิลังกาสาพาเพลินตาตลกขมขื่น

เป็นขลุ่ยปลายกึงฉิ่งฟ้าใส

พอลุกแก้มองคล้าท่าใต้

หมักได้ไฉนรสเลิศดีมีคนชม

ทั้งรากต้นใบตลกผลให้เป็นยา

ช่วยรักษาโรคร้ายให้หายขม

ผลอ่อนยอดอ่อนฝาดมันรสเปรี้ยวอม

ไม่ปนขมกินสักหนะเหมาะจะสมดี

ผลสุกแห้งปั้นลูกกลอนกลอนพิษไว้

อีกทั้งใช้แก้โรคระดูให้โฉมศรี

รากบรรเทาหนองในขยชาตรี

เมล็ดมีสรรพคุณแก้ลมพิษ

ต้นเป็นยาแก้โรคเรื้อนโรคผิวหนัง

ตลกนี้ยังแก้พยาธิได้สนิท

ใบแก้ไอแก้ท้องเสียเพื่อยนิตนิต

พิลังกาสาใช้พิชิตโรคภัยเลย

ดองพร เดชกุลทอง

พิลังกาสีน้ำองุ่นจนใจรัก

ไม่รู้รัก ไม่นิยัต์ด้วยหรือ

ไม่เคยเห็นมิได้ยินแม่แต่ชี้อ

ที่แท้คือ สัณพิสิฐ ตาบาราม

มิใช่ต้นพรรณนิมิใบหนา

พบในป่าท้อไปในสยาม

ทั้งป่าไร่ร้างป่าราบหาบเขตกาม

นำมาปลูกตามริ้วบ้านไฉ่ตำนถม

ฉันให้ลุง ใต้เงาไม้บ้านมา
พิลังกาสาเป็นไม้ในถิ่นนี้
เอื่อยละวันออกเสียงใต้มี
กระฉายพันธุ์ถึงปิ่นดินเตี้ยใต้

ขอพบดินทรายดินเหนียวและไม้และ พบเยอะแยะตามพื้นราบทั่ว ไปนี้

บ้างพบตามป่าโปร่งป่าดิบเขามี อีกพบที่ที่ราบสูงทั่วทุกไป

ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับเป็นคู่คู่ ลักษณะดูใบแหลมรูปไข่ใส

ใบสีเขียวที่เห็นเน้นใบใหญ่ ส่วนยอดใบอ่อนดูมีสีแดง

ดอกก็มีหลายสีดูสวยงาม เหลือง ส้ม แดง ชมพู ไม่แปลก

ชมพูปอมขาวขาวแกมชมพูที่แดดจัด บานเต็มทีแผงมีห้าแฉกคล้ายรูปดาว

สรรพคุณผลแห้งบดผสมน้ำผึ้ง เอามาพองบดเป็นลูกกลอนสำหรับตำ

แก้โรคกระตุมของสตรีเป็นเรื้อรังราด กามโรคของชายเล่าก็แก้ดี

ประโยชน์ยอดอ่อนแบบผักหนาะ ครอบเหาะผัดมันเปรี้ยวอมหวานนี้

ทำไวน์พิลังกาสาที่รสดี ต้มเพื่อสุขภาพลัทธิป้องกันเลือดอุดตัน

พิลังกาสาที่นิยมปลูก ประดับลูกสถานที่ให้สุขสันต์

ดอกสวยงามยามดูดีมีทุกวัน ทททรรักษ์ยามชมดอกออกบานเต็ม

อานนท์ ศรีวิสูตร

ยื่นแคชเชียร์"พิลังกาสา"ระอาแล้ว
คงไม่แคสชั่นนั่งมโนได้อีกเลย
ถ้าได้จับไวน์สักแก้วคงแล้วเลย
ไวน์จากเจ้าถูกเอื้อนเอ่ยว่าดีจริง

อุดมธารแอนตี้เอกริชแดนซ์
ไมโลดแล่นแค่รศผาดบาดคอหญิง
เส้นเลือดตันไม่หวาดหวั่นกันได้อีก
สุดท้ายยิ่งโรคหัวใจไม่แพ้พาน

ผลจากต้นพิลังกาสาได้มีวงเข้ม ดอกบานเต็มช่อช่อหมพุดวาน
เขินกับผลยามยังอ่อนสีดอกบาน ได้มีวงนั้นเป็นผลแก่แม่ทำไวน์
ใบแก้ลมดับพิษการอักท้องเสีย แคชเชียร์ยอดอกใจโคตรใจนี้ได้
แก้ลมพิษด้วยเมล็ดได้ทันใจ ส่วนหนองในรากแก้ได้ขยี้ชื่นชม
แจ้งประจักษ์ว่าไวน์นี้ดีด้วยแก้ไข โรคหัวใจให้ห่างไกลได้สุขสม
โรคใจง่ายที่ทำให้ได้เอกริช ไวน์ทั้งกลมด้วยแก้ไขได้ใหม่เลย

อภัยพร แอนวณิช

พิลังกาฬชาติอันดีไฉน น่าชื่นใจ ได้เห็นเป็นแก่นสาร
 ไม่พินเมืองมั่งมีอันเลื่องลืออันนาน แต่ก่อนกาลสมุทไพร่ใช้กันมา
 เป็นพันธุ์ไม่ทำอันอื่น ได้ยินชื่อ นั้นก็คือสักจำแดงลังกา
 มะจำใหญ่ตาปละรามเรือกักหนา ทุกงศา มาตาอาแยได้แพร่พันธุ์
 ไม่ยั้งต้นปลูกง่ายได้ทุกที่ ดอกล้นมีเหวสีองุ่นดอกล้นให้พัน
 สีขาวแกมชมพูเข้ากัน ใบเขียวร่มหนาใหญ่รูปไข่
 ผลกลมโตเป็นกระจุกมีก้านช่อ แดงดั่งองุ่นเด่นเห็นโดยดี
 สีม่วงดำยามผลแก่แจ่มดูดี ข้างมากมีสีสดับประทับใจ
 ประโยชน์พืชสมุนไพรมีหลายหลาก ผลใบรากใช้อยู่คู่ชาติ
 ช่วยแก้พิษสัตว์ร้ายให้หายไป ลำต้นใช้ประโยชน์ด้วยช่อดอกเป็นยา
 ยอดใบอ่อนผัดมันกินกันได้ ผลทำไวน์รสอร่อยเผื่อคอยหา
 ต้นประดับบ้านด้วยสวยจับตา พิลังกาฬปลูกไว้ได้ชื่นชม

อัญชลี ณ เชียงใหม่

